

Kommentarer

Pengelønsændringens determinanter for Danmark i efterkrigstiden: en kommentar

1. I en række numre af *Nationaløkonomisk Tidsskrift* har Knud Lüttichau offentliggjort resultaterne af sine undersøgelser vedrørende lønudviklingen her i landet i den periode, Arbejdsgiverforeningens lønstatistik dækker. Nærværende kommentar knytter sig til én af pointerne i K. Lüttichaus artikel i tidsskriftets nr. 3, 1974. Det hævdes her (pkt. 8, p. 428-29), at lønudviklingen i Danmark afviger fra den almindelige internationale tendens derved, at den danske Phillips-kurve ikke forskydes mod højre omkring 1968, samtidig med den øgede internationale inflation. Da jeg tidligere (Pedersen, 1973) har hævdet, at den danske Phillips-kurve følger det internationale mønster, d.v.s. bryder sammen eller forskydes mod højre omkring 1967/68, skal der i det følgende ses lidt nærmere på disse to modstridende udsagn.

2. Indledningsvis skal der ses summarisk på udviklingen i tallene. Opdeler man perioden med højkonjunktur i to delperioder 1959-67 og 1968-71¹, får man de i tabel 1 viste gennemsnitsværdier. Lønstigningstakten \dot{w} er målt som stigning i timeløn inden

1. Det sidste år, der indgår i regressionerne hos Lüttichau (1974), er 1971.

TABEL 1. Lønstigning, prisstigning og arbejdsløshed

	\dot{w}	\dot{p}	U
1959 _{II} -68 _{II}	0,0979	0,0591	0,0326
1968 _{II} -72 _{II}	0,1229	0,0529	0,0380

for håndværk og industri excl. overtidstillæg mellem hinanden følgende april kvartaler. Prisstigningstakten \dot{p} angiver den procentvise stigning i forbrugerpriserne mellem hinanden følgende april kvartaler. Endelig angiver U den gennemsnitlige årlige arbejdsløshed. Da prisstigningstakten er omtrent den samme i de to perioder, bliver konklusionen, at en vis stigning i arbejdsløsheden falder sammen med en signifikant højere stigningstakt i reallønnen. Umiddelbart må fortolkningen af dette være, at den danske Phillips-kurve bryder sammen subsidiært forskydes til højre omkring 1968. Til belysning af denne ændring af Phillips-kurven er der i tabel 2 givet resultaterne fra nogle summariske regressionsanalyser. Regression (1) er analog med regression (3), Lüttichau, 1972, p. 69. Der er anvendt samme forklarende variabel med en lidt anden lagstruktur, mens den afhængige variabel er defineret lidt anderledes end hos Lüttichau, som benytter den relative ændring i nettotimelønnen. Koefficientværdier og forklaringsgrad er imidlertid ikke meget afvigende mel-

Kommentarer

Pengelønsændringens determinanter for Danmark i efterkrigstiden: en kommentar

1. I en række numre af *Nationaløkonomisk Tidsskrift* har Knud Lüttichau offentliggjort resultaterne af sine undersøgelser vedrørende lønudviklingen her i landet i den periode, Arbejdsgiverforeningens lønstatistik dækker. Nærværende kommentar knytter sig til én af pointerne i K. Lüttichaus artikel i tidsskriftets nr. 3, 1974. Det hævdes her (pkt. 8, p. 428-29), at lønudviklingen i Danmark afviger fra den almindelige internationale tendens derved, at den danske Phillips-kurve *ikke* forskydes mod højre omkring 1968, samtidig med den øgede internationale inflation. Da jeg tidligere (Pedersen, 1973) har hævdet, at den danske Phillips-kurve følger det internationale mønster, d.v.s. bryder sammen eller forskydes mod højre omkring 1967/68, skal der i det følgende ses lidt nærmere på disse to modstridende udsagn.

2. Indledningsvis skal der ses summarisk på udviklingen i tallene. Opdeler man perioden med højkonjunktur i to delperioder 1959-67 og 1968-71¹, får man de i tabel 1 viste gennemsnitsværdier. Lønstigningstakten \dot{w} er målt som stigning i timeløn inden

1. Det sidste år, der indgår i regressionerne hos Lüttichau (1974), er 1971.

TABEL 1. Lønstigning, prisstigning og arbejdsløshed

	\dot{w}	\dot{p}	U
1959 _{II} -68 _{II}	0,0979	0,0591	0,0326
1968 _{II} -72 _{II}	0,1229	0,0529	0,0380

for håndværk og industri excl. overtidstillæg mellem hinanden følgende april kvartaler. Prisstigningstakten \dot{p} angiver den procentvise stigning i forbrugerpriserne mellem hinanden følgende april kvartaler. Endelig angiver U den gennemsnitlige årlige arbejdsløshed. Da prisstigningstakten er omtrent den samme i de to perioder, bliver konklusionen, at en vis stigning i arbejdsløsheden falder sammen med en signifikant højere stigningstakt i reallønnen. Umiddelbart må fortolkningen af dette være, at den danske Phillips-kurve bryder sammen subsidiært forskydes til højre omkring 1968. Til belysning af denne ændring af Phillips-kurven er der i tabel 2 givet resultaterne fra nogle summariske regressionsanalyser. Regression (1) er analog med regression (3), Lüttichau, 1972, p. 69. Der er anvendt samme forklarende variabel med en lidt anden lagstruktur, mens den afhængige variabel er defineret lidt anderledes end hos Lüttichau, som benytter den relative ændring i nettotimelønnen. Koefficientværdier og forklaringsgrad er imidlertid ikke meget afvigende mel-

TABEL 2.

Regression	Konst.	U_{t-1}	\dot{U}_{t-4}	\dot{p}_t	t	$D_h U_{t-1}$	D_k	R^2
1. 1959-66	14,293	-1,644 (0,394)	-0,056 (0,015)					0,828
2. 1959-71	12,161	-0,703 (0,779)	-0,003 (0,020)	0,141 (0,277)				0,160
3. 1959-71	13,083	-1,047 (0,564)	-0,010 (0,013)		0,900 (0,313)			0,549
4. 1959-71	13,726	-1,345 (0,580)	-0,023 (0,014)			0,048 (0,320)		0,562
5. 1959-71	13,342	-1,196 (0,579)	-0,016 (0,014)				3,316 (1,169)	0,544

ANM.: Symbolforklaring: afhængig variabel i regressionerne (1)-(5) er \dot{w} = procentvis ændring i timelønnen excl. overtidstillæg i industri og håndværk mellem hinanden følgende april kvartaler, U_{t-1} = 12-måneders gennemsnit af arbejdsløsheden laggede ét kvartal, \dot{U}_{t-4} relativ ændring i 12-måneders gennemsnit af arbejdsløsheden laggede 4 kvartaler, \dot{p}_t relativ ændring i index for forbrugerpriser mellem hinanden følgende april kvartaler (før 1965 med korrektion for boligposten), t = trend startende med værdien 1 i 1967 og derefter stigende med 1 hvert år, D_h = dummy med værdien nul indtil 1966 og derefter lig med 1, D_k = dummy, der antager samme værdier som D_h .

lem de to regressioner. Lüttichau angiver (1974, pkt. 6, p. 428), at en regression med de forklarende variable, som anvendes i (1), klarer sig dårligt for perioden 1959-71, men at dette muligvis skyldes den manglende inddragelse af en prisstigningsvariabel. Denne mulighed er afprøvet i regression (2), men resultatet er som venteligt, når både arbejdsløsheden og reallønstigningen ligger højere i de år, som inddrages i estimationsperioden, at man får insignifikante koefficienter og en lav forklaringsgrad². I regressionerne (3)-(5) er afprøvet 3 mekaniske hypoteser vedrørende ændringen i Phillipskurven. I (3) indlægges en stigende trend samtidig med det postulerede sammenbrud. I (4) undersøges det, hvorvidt skiftet kan forklares med en ændring i Phillipskurvens hældning. Dette sker ved at udvide de for-

klarende variable med en dummy-variabel D_h , som antager værdien 1 fra og med 1967. Endelig undersøges det i (5), hvorvidt skiftet kan forklares som en ændring i Phillipskurvens konstantled ved at tilføje en dummy-variabel D_k , som antager værdien 1 fra og med 1967. En sammenligning mellem forklaringsgraderne for de tre regressioner viser, at data ikke gør det muligt at diskriminere mellem de tre hypoteser, idet R^2 -værdierne stort set er ens. Regression (4) er den eneste, hvor alle tre forklarende variable får signifikante koefficienter. Resultaterne i tabel 2 indikerer efter mit skøn, at Phillipskurven ændres radikalt omkring 1967/68, men regressionerne (3)-(5) giver naturligvis ingen tilfredsstillende økonomiske forklaring på ændringen. En mulig forklaring er forsøgt (Pedersen, 1973) ved at inddrage udviklingen i beskatningen som forklarende variabel, men dette er eventuelt blot ét blandt flere andre forhold.

2. Forsøg med laggede værdier for prisstigningstakten gav ikke bedre resultater.

3. Pointen om den danske Phillips-kurves stabilitet er baseret på en påvisning af, at koefficienterne i en regression mellem lønstigningstakt, arbejdsløshedens niveau samt prisstigningstakten er robuste over for en udvidelse af estimationsperioden fra 1946-66 til 1946-71, se Lüttichau, 1974, regressionerne (1) og (2).

Kritikken af denne pointe vedrører et forhold, Lüttichau selv har peget på tidligere, hvor det påvises, at man får en systematisk undervurdering af lønstigningstakten fra 1968 frem ved ex ante forecasts fra en regression med 1946-66 som estimationsperiode, se Lüttichau, 1972, tabel 3, p. 82. Til uddybning af dette punkt er observerede og ex ante forudsagte værdier for årene 1968-74 vist i tabel 3. Beregningerne er foretaget ved brug af regressionen med estimationsperiode 1946-66. De tre første rækker er taget hos Lüttichau, 1972, tabel 3, p. 82. Det fremgår klart, at regression (1) syste-

TABEL 3. *Observerede og forudsagte værdier, 1968-73.*

År	Observeret værdi	Forudsagt værdi	Differens
1968-69	0,1069	0,0909	0,0160
1969-70	0,1026	0,0942	0,0084
1970-71	0,1547	0,1139	0,0408
1971-72	0,1014	0,0971	0,0043
1972-73	0,1346	0,1113	0,0233
1973-74	0,2116	0,1285	0,0831

matisk undervurderer lønstigningstakten. Eller sagt anderledes, tyder evnen til ex ante forudsigelse på, at den danske Phillips-kurve bryder sammen samtidig med, at noget til-

svarende sker i en række andre lande. Udvides estimationsperioden til 1946-71, fås regression (1), Lüttichau, 1974, p. 428. En tilsvarende vurdering af denne er givet i tabel 4.

TABEL 4. *Observerede og forudsagte værdier, 1972-74.*

År	Observeret værdi	Forudsagt værdi	Differens
1972-73	0,1346	0,1152	0,0194
1973-74	0,2116	0,1327	0,0789

Igen får man en undervurdering i begge ex ante forudsigelserne.

4. Konklusionen er efter mit skøn, at den danske Phillip-kurve følger det internationale mønster med et sammenbrud omkring 1968. Lüttichaus modsatte konklusion beror på 1974-artiklens anvendelse af et svagt test, inddragelse af de usikre år i estimationsperioden, i stedet for 1972-artiklens stærke test i form af en vurdering af eventuelle systematiske fejl i ex ante forudsigelser.

Peder J. Pedersen

Økonomisk Institut, Aarhus Universitet

Litteratur

- LÜTTICHAU, K. 1972. Nogle resultater vedrørende pengelønsændringens determinanter for Danmark i efterkrigstiden. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*: 64-88.
- LÜTTICHAU, K. 1974. Pengelønsændringens determinanter for Danmark i efterkrigstiden. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*: 424-43.
- PEDERSEN, P. J. 1973. Har finanspolitikken mistet sin effektivitet? *Nationaløkonomisk Tidsskrift*: 327-41.